

anizokrón anisochronous	lásd: enantiotóp, diasztereotóp
árnyékolási állandó shielding constant	<p>A B_0 külső mágneses mező megzavarja (perturbálja) az elektronok mozgását a mag körül. Ez az indukált mozgás – hasonlóan egy tekercsben folyó elektromos áramhoz – egy kicsiny B' mágneses momentumot hoz létre a B_0-lal ellentétes irányban. A magot tehát a körülvevő elektronok <i>leárnyékolják</i> a külső mágneses mező hatásától. B' arányos B_0-lal, a mag helyén uralkodó mágneses mező nagysága (B_{lok}) tehát a következő lesz:</p> $B_{lok} = B_0 - B' = B_0 - \sigma B_0 = B_0(1 - \sigma)$ <p>ahol a B'-t és B_0-t összekapcsoló σ arányossági tényezőt <i>árnyékolási állandónak</i> nevezzük.</p>
árnyékolási járulékok és empirikus értelmezésük shielding contributions	<p>Az árnyékolási járulékok / kémiai eltolódások elméleti számítása hatalmas feladat. A gyakorlatban általában elegendő a kémiai eltolódások nagyságának empirikus szerkezeti összefüggések szintjén történő értelmezése. Célszerű a σ mag-árnyékolási állandót önkényesen négy összetevőre bontani:</p> $\sigma = \text{lokális diamágneses árnyékolás}$ <p style="margin-left: 40px;">+ lokális paramágneses árnyékolás + távolabbi áramok okozta árnyékolás</p> <p>(pl. diamágneses szuszceptibilitási anizotrópia, σ_{ani}) + egyéb árnyékolási források</p> <p>(pl. H-kötés, oldószerhatás, intramolekuláris elektromos erőterek, stb.)</p>
diamágneses és paramágneses árnyékolás diamagnetic and paramagnetic shielding	<p>A mágneses mező a molekulákban kétfajta elektromos áramot indukálhat: <i>diamágneses</i>et és <i>paramágneses</i>et. A diamágneses és paramágneses áramok ellentétes irányúak, és a mag <i>pozitív</i> ill. <i>negatív árnyékolását</i> eredményezik. Az árnyékolási állandó ezért diamágneses és paramágneses járulékok összegeként írható fel:</p> $\sigma = \sigma_d + \sigma_p$ <p>ahol σ_d pozitív és σ_p negatív.</p> <p><i>A diamágneses áramok</i> az elektronok atomi-, vagy molekuláris pályákon <i>belüli</i> mozgásából származnak. Az ily módon indukált áram egy csekély lokális teret hoz létre a B_0-lal ellentétes irányban, így <i>csökkenti</i> a külső mezőt és <i>pozitívan</i> árnyékolja az elektroneloszlás középpontjában levő atommagot. A diamágneses áram nagysága egyedül az atom vagy molekula elektron-hullámfüggvényének <i>alapállapotától</i> függ.</p> <p><i>A paramágneses áramokat</i> a külső mágneses mező oly módon indukálja, hogy az alapállapot hullámfüggvényét kis mértékben keveri a <i>gerjesztett állapot</i> hullámfüggvényével. Ez az indukált áram olyan mágneses mezőt kelt, amely <i>növeli</i> a külső mezőt és <i>negatívan</i> árnyékolja az elektroneloszlás középpontjában levő atommagot. σ_p és a ΔE átlagos gerjesztési energia között fordított arányosság áll fenn. σ_p ugyancsak fordított arányban függ még a mag és a környező elektronok közötti</p>

	átlagos R távolság köbétől.
diasztereotóp magok diasztereotopic nuclei	Azok az atommagok, amelyeket a hordozó molekulán végzett <i>bármilyen szimmetriaművelet</i> sem cserél fel. A diasztereotóp magok minden esetben <i>anizokrónok</i> , (<i>kémiailag nem egyenértékűek / nonekvivalensek</i>), azaz kémiai eltolódásuk különbözik.
enantiotóp magok enantiotopic nuclei	Azok az atommagok, amelyeket a hordozó molekulán végzett <i>forgatásos szimmetriaművelet</i> (S_n) cserél fel. A homotóp magok <i>akirális</i> környezetben (pl. oldószer) <i>izokrónok</i> , (<i>kémiailag egyenértékűek / ekvivalensek</i>), királis környezetben pedig <i>anizokrónok</i> , (<i>kémiailag nem egyenértékűek / nonekvivalensek</i>), azaz kémiai eltolódásuk különbözik.
gyenge csatolás weak coupling	Ha egy spinrendszer két (i,j) magjára teljesül az alábbi két feltétel, 1) mágneses egyenértékűség 2) $\Delta\nu_{i,j} \geq 10J_{i,j}$, ahol $\Delta\nu_{i,j}$ a két mag rezonanciafrekvencia-különbsége, akkor az i,j magokra a rendszer gyengén csatolt.
homo-, heteronukleáris csatolás homo- and heteronuclear coupling	Azonos, ill. különböző giromágneses hányadosú magok között fennálló spin-spin csatolás (pl. $J_{1H,1H}$, $J_{13C,13C}$: <i>homo-</i> , $J_{1H,13C}$: <i>hetero-</i>).
homotóp magok homotopic nuclei	Azok az atommagok, amelyeket a hordozó molekula <i>szimmetriatengelye</i> körüli forgatás (C_n) cserél fel. A homotóp magok minden esetben <i>izokrónok</i> , más néven <i>kémiailag egyenértékűek (ekvivalensek)</i> azaz kémiai eltolódásuk azonos.
iránykvantálás space quantization	A magspin iránya is kvantált. Egy l -spinű mag l impulzusmomentumának egy tetszőlegesen választott (pl. a z -) tengelyre nézve $2l+1$ számú merőleges vetülete van. Azaz l z -komponense, I_z , kvantált: $I_z = m \cdot \hbar$ ahol m , a mágneses kvantumszám, $2l+1$ számú lépésben egész-szám értékekkel változik $+l$ és $-l$ között: $m = l, l-1, l-2, \dots, -l+1, -l.$ (P.J. Hore: Mágneses magrezonancia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.)
izokrón isochronous	lásd: homotóp, enantiotóp
J-csatolás J-coupling	lásd: magspin-magspin ~
kémiai egyenértékűség chemical equivalence	lásd: homotóp, enantiotóp, diasztereotóp
kémiai eltolódás	A mag-árnyékolás következtében a rezonanciafeltétel így alakul:

<p>chemical shift</p>	$\nu = \gamma B_0(1 - \sigma)/2\pi,$ <p>vagyis az atomban kötött mag rezonanciafrekvenciája <i>eltolódik</i> az elektronjaitól megfosztott csupasz magéhoz képest. Hasonló hatásnak vannak kitéve a molekulákban levő magok azzal a különbséggel, hogy az elektronok mozgása sokkal bonyolultabb, mint atomokban, és az indukált tér a külső teret <i>csökkentheti</i> vagy <i>növelheti</i> is. Mindazonáltal a hatást egyöntetűen kémiai eltolódásnak nevezzük. Az árnyékolási állandó nagyságát és előjelét a molekula elektronszerkezete határozza meg a mag közelében. A mag rezonanciafrekvenciája ezért jellemző annak környezetére.</p> <p>A σ árnyékolási állandót nem célszerű a kémiai eltolódás mértékének választani. Mivel abszolút eltolódásokra ritkán van szükség, és nehéz őket meghatározni, a gyakorlatban a kémiai eltolódást a vizsgált-, és egy viszonyítási alaphoz tekintett mag rezonanciafrekvenciáinak (ν, ill. ν_{ref}) <i>különbségeként</i> definiálják, a δ dimenzió-nélküli paraméter segítségével:</p> $\delta = 10^6(\nu - \nu_{\text{ref}}) / \nu_{\text{ref}}$ <p>A $\nu - \nu_{\text{ref}}$ frekvenciakülönbséget ν_{ref}-val osztva, δ olyan molekuláris mennyiségként jelenik meg, amely független a mérésre alkalmazott mágneses mező erősségétől. A 10^6 szorzótényező csupán a δ számszerű értékének kényelmi okból történő skálázására szolgál: δ értékét <i>milliomodrész</i>, vagy <i>ppm</i> egységekben mérjük. A viszonyítási (referencia) frekvenciát célszerűen egy alkalmas vegyület szolgáltatja, amelyet kis mennyiségben hozzáadunk a mérendő NMR mintához. ^1H- és ^{13}C-spektrumok esetében ez általában a tetrametil-szilán $[(\text{CH}_3)_4\text{Si}]$ vagy röviden: TMS.</p>
<p>mag mágneses momentum nuclear magnetic moment</p>	<p>Szorosan kapcsolódik a mag spin-impulzusmomentumához. A mag μ mágneses momentuma (szintén vektormennyiség) egyenesen arányos I-vel, a γ arányossági tényezőt giromágneses hányadosnak nevezzük:</p> $\mu = \gamma I.$ <p>(P.J. Hore: Mágneses magrezonancia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.)</p>
<p>mag-Zeeman kölcsönhatás nuclear Zeeman effect</p>	<p>Mágneses mező távollétében egy I-spinű mag összes $2I + 1$ orientációja azonos energiájú. Ez az elfajultság megszűnik mágneses mező jelenlétében: a μ mágneses momentum energiája B mágneses mezőben (ismét egy vektor) a két vektor negatív skaláris szorzata:</p> $E = - \mu \cdot B$ <p>Erős mágneses mező jelenlétében a z kvantálási tengely már nem tetszőleges, hanem megegyezik a mágneses mező irányával. Ezért:</p> $E = - \mu_z B,$ <p>Ahol μ_z a μ z-komponense (μ-nek B-re vett vetülete) és B a mező erőssége ($= B$).</p> <p>Mivel $\mu_z = \gamma I_z$ és $I_z = m\hbar$:</p> $E = - m\hbar\gamma B.$ <p>(P.J. Hore: Mágneses magrezonancia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.)</p>

<p>magspin nuclear spin</p>	<p>A mágneses magoknak saját impulzusmomentumuk van, a <i>spin</i>. A spin-impulzusmomentum vektormennyiség, jelölése: I, nagysága (I) $\hbar$ ($=h/2\pi$) egységekben kvantált:</p> $ I = \hbar [I(I + 1)]^{1/2},$ <p>ahol I az atommag <i>spinkvantumszáma</i>, mely a következő értékek valamelyike lehet:</p> $I = 0, 1/2, 1, 3/2, 2, \dots$ <p>(a vektorokat félkövér szedéssel jelöljük; I nem tévesztendő össze az I kvantumszámmal)</p> <p>(P.J. Hore: Mágneses magrezonancia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.)</p>
<p>magspin-magspin csatolás nuclear spin-spin coupling</p>	<p>Mag-mágneses momentumok között működő kölcsönhatás, amelyet folyadékfázisban a kémiai kötések elektronjai közvetítenek. A jelenséget nevezik <i>skaláris csatolásnak</i>, vagy <i>J-csatolásnak</i> is. A csatolás eredményeképpen az NMR rezonanciajel több komponensre hasad fel, amelyek egymáshoz viszonyított intenzitása és vonaltávolsága jellemző. Az ily módon létrejött vonalegyüttest <i>multipliettnek</i> nevezzük. A multipliett vonalainak számát a <i>szingulett</i> (1), <i>dublett</i> (2), <i>triplett</i> (3), <i>kvadrublett</i>(<i>kvadruplett</i>) (4), stb. görög eredetű elnevezésekkel adjuk meg.</p>
<p>magspin-magspin csatolási állandó spin-spin coupling constant</p>	<p>A csatolás erősségével, pontosabban: a csatolási energiával arányos mennyiség. Jele: J, mértékegysége: $\text{Hz} (\text{s}^{-1})$. J értéke független az alkalmazott statikus mágneses térerősségtől (B_0). A jelölésben gyakran feltüntetjük a <i>csatolási út</i> hosszát (n) és a csatoló magokat.</p>
<p>mágneses egyenértékűség magnetic equivalence</p>	<p>Ha egy homotóp csoport (A_n) bármelyik magjára igaz, hogy egy másik homotóp csoport (X_m) mindegyik tagjával azonos erősségű spin-spin csatolásban van, azaz: $J_{A,X1} = J_{A,X2} = \dots J_{A,Xm}$, akkor az A magok <i>mágnesesen egyenértékűek / ekvivalensek</i>.</p>
<p>NMR kiválasztási szabály NMR selection rule</p>	<p>$\Delta m = (+/-)1$, azaz átmenetek csak a szomszédos Zeeman-szintek között megengedettek.</p>
<p>NMR rezonanciafeltétel NMR resonance condition</p>	<p>B erősségű külső mágneses mezőben egy I-spinű mag $2I + 1$ számú állapotára a szomszédos állapotok közötti energiakülönbség azonos: $\hbar\gamma B$.</p> $\Delta E = h\nu, \text{ ezért, } \Delta E = h\nu = \hbar\gamma B,$ <p>vagy:</p> $\nu = \gamma B / 2\pi,$ <p>ahol ν az elektromágneses sugárzás frekvenciája. Egy I-spinű mag összes $2I$ számú megengedett átmenete azonos energiájú.</p> <p>(P.J. Hore: Mágneses magrezonancia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.)</p>
<p>skaláris csatolás</p>	<p>lásd: magspin-magspin csatolás</p>

scalar coupling	
spinrendszer spin system	Az egymással spin-spin csatolásban álló magok halmaza, függetlenül azok giromágneses hányadosaitól (lásd még: homo-, heteronukleáris csatolás).
spin-spin csatolás spin-spin coupling	lásd: magspin-magspin csatolás
spin-spin csatolási állandó spin-spin coupling constant	lásd: magspin-magspin csatolási állandó